

De Van Mourik Broekmanstraat

Deze bomenroute, die door een deel van Slotervaart loopt, is een uitgave van Stadsdeel Slotervaart, sector Stadsdeelwerken, afd. Beheer Openbare Ruimte.

Hij is tot stand gekomen in samenwerking met het Amsterdams Natuur en Milieu Educatie Centrum. Deze brochure wil de bewoners van de stad informeren over bomen in de woonomgeving. Niet alleen bomen worden besproken, maar ook bijzondere pleinen, parken en plantsoenen komen aan de orde. Een leuke manier om eens wat meer over de stad te weten te komen.

De bomenroute is gratis verkrijgbaar bij afdeling Communicatie van Stadsdeel Slotervaart, Pieter Calandlaan 1. Maar ook in het Amstelpark, Voorlichting Stadhuis

Inlichtingen:

*Stadsdeelnkantoor, Afd. Communicatie,
tel. 020 - 798 9111*

*Stadsdeelwerken, Afd. Beheer Openbare
Ruimte, tel. 020 - 798 2107*

*Gratis meldnummer voor klachten,
tel. 0800 - 023 37 69*

*Amsterdams NME Centrum,
J.B. Kloosterman, tel. 020 - 622 54 04*

*In deze serie bomenroutes
verschenen tot dusver:*

- 1 De Pijp,
- 2 Amstelpark Buitenveldert,
- 3 Binnenstad,
- 4 Amsterdam-Noord,
- 5 Amsterdam-Zuid,
- 6 Bos en Lommer,
- 7 Amsterdamse Bos,
- 8 Oud-West,
- 9 Slotervaart,
- 10 Zeeburg,
- 11 Oost,
- 12 Osdorp,
- 13 Jordaan,
- 14 Buitenveldert,
- 15 De Baarsjes,
- 16 Geuzenveld/Slotermeer,
- 17 Westerpark,
- 18 Watergraafsmeer.

ROUTE 9

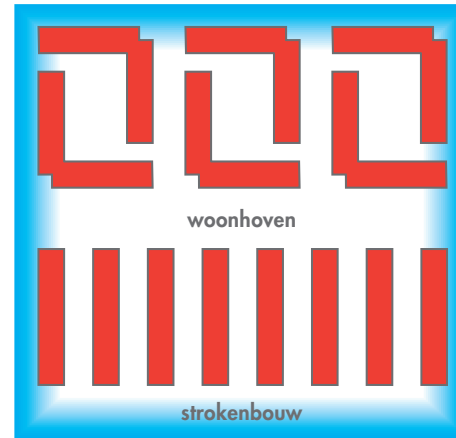
Van de westelijke tuinsteden is Slotervaart het eerste stadsdeel waarvoor een bomenroute beschreven is.

In Slotervaart bepalen voor een groot deel linden, populieren, iepen en platanen het straatbeeld en daarmee is meteen de nieuwe functie van de bomen duidelijk. Zij bepalen de hoofdstructuur van de wijk waardoor deze herkenbaar wordt. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat dit stadsdeel daardoor saai zou zijn. Het mag zich óók verheugen in een groot aantal gemeenschappelijke binnentuinen, ontworpen door gerenommeerde tuinarchitecten. Deze tuinen zijn in beheer van verschillende woningbouwverenigingen en worden door hen onderhouden.

Bij het noemen van de binnentuinen of woonhoven zoals ze vroeger werden genoemd, moeten we eigenlijk eerst iets over de geschiedenis van deze tuinen vertellen en over het A.U.P., het *Algemeen Uitbreidings Plan*, wat ten grondslag lag aan het ontstaan van de woonhoven. Het Algemeen Uitbreidings Plan dateert uit 1934 en was een stedenbouwkundig plan voor de gehele stad. Door de oorlogsjaren konden de plannen niet direct gerealiseerd worden. Maar in 1951 werd toch de eerste paal geslagen en drie jaar later begon men met de werkzaamheden in Slotervaart. Direct na de bevrijding in 1945 werden in het A.U.P. wel enkele wijzigingen aangebracht. De grote lijnen in het plan bleven toch gehandhaafd. De veranderingen

hadden in hoofdzaak betrekking op de ruimten tussen de woningen.

In het uitbreidingsplan van Bos en Lommer van voor de oorlog waren de woningen niet in gesloten blokken gebouwd, zoals in de buurt van de Willem de Zwijgerlaan, maar in stroken met relatief kleine en smalle gemeenschappelijke tuinen. Toch was men met dát resultaat ook niet zo tevreden en zocht men driftig naar andere oplossingen. Die vond men bij een herziening van het uitbreidingsplan Frankendael in 1951. Daar werd voor het eerst in Amsterdam gekozen voor woonblokken in L-vorm, waardoor een intieme

Wilgen langs spoorbaan

gemeenschappelijke binnenhof ontstond met een zogenaamde bedieningsstraat aan de schaduwkant van de blokken. Zo is het eerste woonhof of gemeenschappelijke binnentuin ontstaan waarna deze alsnog, in een aantal varianten, in de plannen van de tuinsteden werd opgenomen. In Slotervaart vindt u er enkele fraaie voorbeelden van. We komen ze op de route tegen en zullen ze zeker noemen.

Zó, nu weet u hoe de binnentuinen zijn geboren. We beginnen de route bij het stadsdeelkantoor in de Pieter Calandlaan en gezien de afstand die we gaan afleggen is, het raadzaam de fiets te nemen. Maar vóór u begint, raden wij u aan om het stadsdeelkantoor van binnen te bekijken. Bij de afdeling Voorlichting vindt u allerlei voorlichtingsbrochures en misschien kunt u er ook andere bomenroutes krijgen.

Als u het stadsdeelkantoor verlaat gaat u rechtsaf en begint hiermee deze bomenroute. U steekt schuin naar links de Pieter Calandlaan over en gaat de Andries Vierlinghstraat in.

Aan het eind van de Andries Vierlinghstraat gaat u linksaf (let op de enorme wilgen langs de spoorbaan), steekt de Cornelis Lelylaan over en via het fietspad rechtsaf komt u bij de achterkant van de flats aan de Johan Jongkindstraat.

Aan het basketbalveld aan uw rechterhand zit een verhaal vast: De gemeenschappelijke tuinen tussen de flats waren in 1957 ontworpen door de bekende tuinarchitecte Mien Ruys. De speelplaatsjes met zandbak en klimrek aan de zuidzijde tussen de flats waren bestemd voor kleine kinderen en minder geschikt voor de wat oudere jeugd. Omdat ook toen al (1957!) met jeugd vandalisme rekening gehouden moest worden, stelde zij voor, voor die jeugd een basketbalveld (een van de eerste) tussen het fietspad en de Cornelis Lelylaan aan te leggen. Dat klinkt eenvoudig, maar dat was het niet, want

het basketbalveld ligt op gemeentegrond en de ontwerpopdracht van Mien Ruys had alleen betrekking op de grond tussen de flats. Toch is het basketbalveld er gekomen en het heeft zeker geholpen tegen vernielingen van het omliggende groen. Jammer genoeg heeft de woningbouwvereniging de binnentuinen enkele jaren geleden gerenoveerd op een zeer rigoreuze wijze. Van het oorspronkelijke ontwerp van de tuinarchitecte is nu niets meer over. Alleen de bomen heeft men gespaard.

Na de binnentuinen steekt u de Johan Jongkindstraat over en gaat u de Jan Tooropstraat in. Langs de rand van het schoolplein ziet u nog fraaie exemplaren van de bol-esdoorn, die prachtig verkleuren in het najaar en in de Jan Tooropstraat zelf staan linden (*Tilia vulgaris*). U ziet aan uw rechterhand 'Huize Patrimonium' met daarnaast een van de weinige rozentuinen die Amsterdam nog rijk is.

Voorbij de Marius Bauerstraat komt u op het geheel gerenoveerde August Allebéplein, waar u op het trottoir verhoogde bakken ziet met Amerikaanse paardekastanje (*Aesculus octandra var. vestita*). Deze bakken zijn gemaakt van gerecycled kunststof. Dit is niet alleen milieuvriendelijk, maar heeft ook nog een lange levensduur.

Terug naar het voormalige stadsdeelkantoor aan de Jan Tooropstraat 15b gaat u de straat recht tegenover het kantoor in. Dit is de Thorn

Prikkerstraat. Hier ziet u de Hollandse linde (*Tilia vulgaris*) die u veel in het stadsdeel zal tegenkomen. Deze linde is altijd te herkennen aan het grote hartvormige blad en 's zomers ook nog aan de donkere 'schaduwvlekken' op de grond. Deze vlekken ontstaan doordat de bomen in de zomer maanden last hebben van honing- en roetdauw. Bladluizen scheiden die honingdauw af, waardoor het lijkt of de boom gaat 'druipen'. Op deze zoete honingdauw groeit een zwarte schimmel die roetdauw heet. Vandaar dat de boom soms ook wel 'zwarte linde' wordt genoemd.

Verderop in de straat ziet u aan de linkerkant op het schoolplein een fraaie muurschildering op de Ru Paréschool die de multiraciale samenleving symboliseert. Hij is door Hugo Kaagman gemaakt.

Aan het eind van de straat gaat u linksaf de Derkinderenstraat in. De essen (*Fraxinus excelsior*) die hier staan, hebben het duidelijk moeilijker dan de enorme populieren die verderop het straatbeeld sieren. Over het algemeen zijn essen wel dankbare stadsbomen, maar deze soort heeft duidelijk problemen. De *Fraxinus excelsior* staat bijvoorbeeld liever in het gras dan in het trottoir, kan ook niet zo goed tegen uitlaatgassen en stelt wat hogere eisen aan de grondsoort.

De hondjes, Marjolein Mandersloot

Wanneer op deze plek bomen vervangen moeten worden (bv. door ziekte) dan worden zij vervangen door een andere soort, die wat beter tegen het stadsmilieu kan.

U steekt de Postjesweg over die met dubbele rijen linden (*Tilia vulgaris*) is beplant en ziet rechts de Calvarie kerk. Hij wordt links en rechts 'bewaakt' door twee paardekastanjes (*Aesculus hippocastanum* 'Baumannii'), een soort waar weinig of geen kastanjes aan komen. Verder staan er aan de linkerkant van de straat lijsterbessen (*Sorbus*) en verderop in het gazon staan sierappels (*Malus*). Ook ziet u daar al enkele voorbeelden van gemeenschappelijke tuinen.

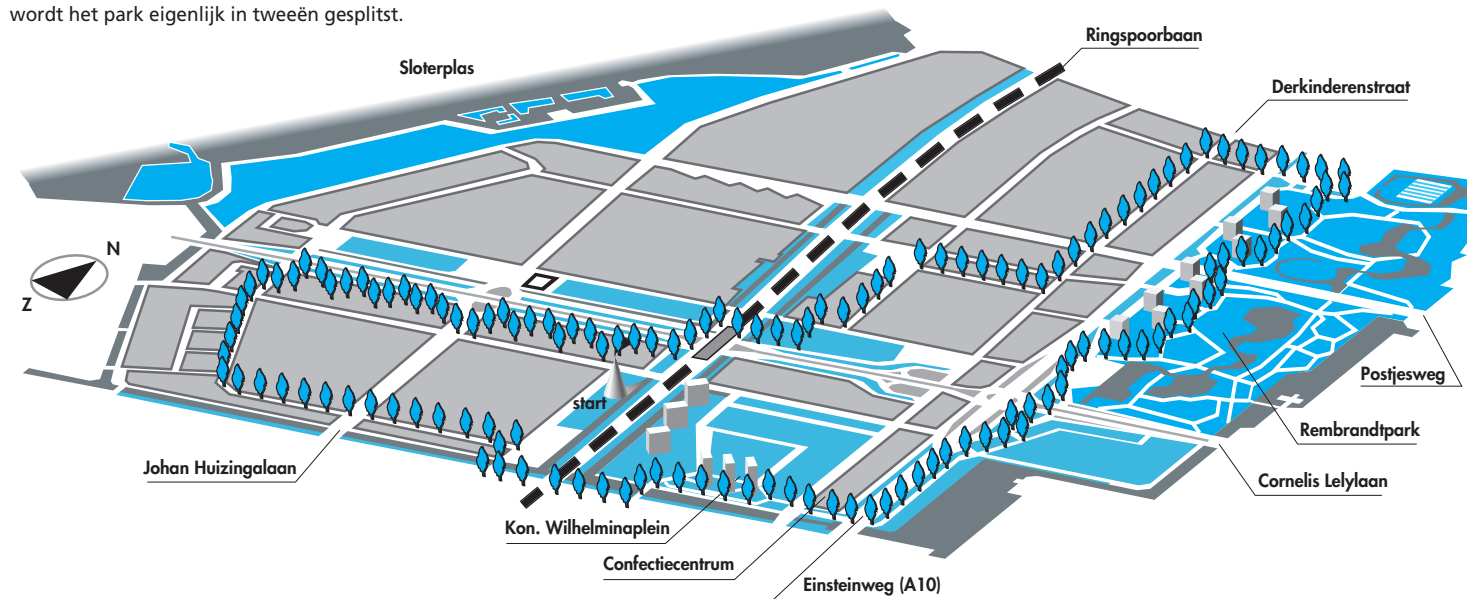
Aan het eind bij de Jan Voermanstraat gaat u rechtsaf, onder de Einsteinweg door en komt u bij het Rembrandtpark. Als u het fietspad even blijft volgen, ziet u aan uw rechterhand kinderboerderij De Uylenburg en links in het park de schoolwerktuin Jan P. van Blijdestijn. Beide zijn een bezoek zeker waard. Als u de schoolwerktuin wilt bezoeken, en dat is in de zomer zeker de moeite waard, laat dit dan even de beheerder weten.

In 1971 is men met de aanleg van het Rembrandtpark begonnen en twee jaar later was het klaar. Door de oost/west lopende Postjesweg wordt het park eigenlijk in tweeën gesplitst.

Hoewel je dat, als je in het park bent, niet als zodanig ervaart. Toch is het deel ten noorden van de Postjesweg het z.g.n. actieve deel met een kinderboerderij, buiteltuin, schoolwerktuin en bouwspelaats. Terwijl het deel ten zuiden van de Postjesweg een rustiger karakter heeft en meer natuurlijke vegetatie bezit. Evenwijdig aan de Einsteinweg zijn in het park een negental flats gebouwd met tussen de flats een parkeergarage.

Omdat men het park tot tussen de flats wilde laten doorlopen, werd besloten de garages half in te graven en het dak als tuin in te richten. Een voor die tijd revolutionair idee.

Als u voor de ingang van de kinderboerderij staat, volgt u het rechterpad (denk erom, het is een voetpad, dus even de fiets aan de hand). Bij de driesprong ziet u een z.g.n. 'gewone' iep, de Huntingdon iep (*Ulmus hollandica* 'Vegeta').

Als u dan nog even rechtdoor gaat, langs het hek van de kinderboerderij, ziet u na ongeveer 40 meter aan uw rechterhand vier spierwitte bomen staan. Het zijn Himalayaberken (*Betula jacquemontii* of *Betula utilis* 'Doorenbos'), een soort waar er niet zoveel van in Amsterdam staan. U gaat weer terug naar de driesprong en dan linksaf, het pad op dat evenwijdig aan de flats loopt. Vanuit dit pad lopen meerdere paadjes naar rechts. Die paadjes die tussen twee flats doorlopen, leiden vanzelf naar de daktuinen. Deze laatste zijn te herkennen aan de ventilatiekappen van de daaronder liggende garages. De eerste tuin bestaat uit wat slingerende paadjes, bestraat met kleine klinkertjes en is grotendeels beplant met esdoorns. De volgende tuin bestaat uit ronde polyester elementen en is beplant met berken, Robinia en in de bosrand beuken.

Voor de volgende daktuin moet u eerst de Postjesweg oversteken. Als u dat voorzichtig doet, kijk dan ook even naar links. Daar staan op het viaduct, over het park, 2 enorme 'hondjes' het park te 'bewaken'. Het is een kunstwerk genaamd 'De Hondjes' van Marjolein Mandersloot. Begin december 2002 zijn ze door burgemeester Job Cohen onthuld. U kunt ze niet missen.

De daktuin, waar u nu arriveert, heeft een tuin waar ronde lijnen (dat hebben ze alle vier) gevormd worden door schitterende beukenhagen.

Rembrandtpark ...
Betula nigra, een berk met 'haar' op z'n armen

De overige beplanting bestaat uit dwergmispel (*Cotoneaster*) met prachtige rode bessen in najaar, christusdoorn en esdoorn.

Even verder gaat een pad naar links, waarvoor u even van de route moet afwijken. Daar staan in het park enkele opvallende berken met 'haar' op de armen, want daar lijkt het wel op. De witte berken die er naast staan (*Betula pendula*), schilferen namelijk lang niet zo erg als deze. Het is de zwarte berk (*Betula nigra*), die zo opvallend is.

Maar terug naar de oorspronkelijke route. De vierde en laatste tuin vinden wij de mooiste, maar dat is natuurlijk een kwestie van smaak. De bomen staan op iets verhoogde eilandjes (let u op de fraaie detaillering van de klinkers) en zijn begroeid

met klimop waardoor een geheel aparte sfeer ontstaat.

Als u hier het pad verder afloopt, komt u op een fietspad. Daar gaat u linksaf het park in. Honderd meter verder, over het bruggetje, staat aan de linkerkant van het pad een fraaie groep moerascypressen (*Taxodium distichum*), een conifeer die in de winter zijn naalden verliest. De bomen zijn tijdens de aanleg van het park in 1971 geplant. De bomen kunnen 40 tot 50 meter hoog worden,

*Jeu de Boules spelers.
... op enthousiaste wijze hun sport beoefenen ...*

maar daar hebben ze nog wel 50 jaar extra voor nodig.

Als u weer terug gaat richting daktuinen, kijk dan ook nog even naar links waar u op een eiland grote groepen bereklauwen (*Heracleum*) ziet. Het

is maar goed dat ze op een eiland staan, want het sap kan bij aanraking huidirritatie veroorzaken. Nooit plukken dus.

Langs de 7e Montessorischool komt u op de Nachtwachtlaan en daar gaat u linksaf. Langs de gehele Nachtwachtlaan en trouwens ook langs de in het verlengde liggende Staalmeesterslaan staan platanen (*Platanus acerifolia*) aan de voet van het talud van de Einsteinweg. Daarvan zijn er enkele begroeid met klimop (*Hedera helix*).

Daar hebben de bomen echter geen last van.

U vervolgt de weg, fietst onder de Cornelis Lelylaan door, langs het Bastion Hotel. U fietst rechtdoor, evenwijdig aan de Einsteinweg. Zo komt u vanzelf op de Hodenpijlkade. Ook hier ziet u weer platanen aan de voet van het talud staan en aan de linkerkant ziet u enkele leuke voorbeelden van voortuintjes die bij de bungalows horen.

Aan het eind van de Hodenpijlkade gaat u rechtsaf onder de Einsteinweg door en komt u bij de Delflandlaan. U steekt deze laan over en zet dan de fiets even op slot, want u gaat natuurlijk links naar de jeu de boules spelers kijken, die naast de brug op enthousiaste wijze hun sport beoefenen.

Hierna gaat u even terug naar de Delflandlaan en gaat u linksaf de Fregelaan in en meteen weer naar links het bospad op (het is een voetpad dus fiets aan de hand) en loopt u evenwijdig aan het sierwater richting ringspoorbaan. De flats aan uw rechterhand hebben net als de flats in het Rembrandtpark half verzonken parkeergarages met een daktuin. De ronde lijnen worden hier gevormd door beplanting van verschillende bladkleur.

U gaat alsmaar rechtdoor tot aan de T-kruising. Daar gaat u linksaf de brug over richting Heemstedestraat. Over de brug gaat u rechtsaf en onder de ringspoorbaan door. Aan deze kant van het water komen weer veel platanen voor. De Heemstedestraat en de Plesmanlaan staan er vol mee, tot in drie soms vier rijen dik.

Voorbij het viaduct gaat u rechtsaf de brug over, de Jacques Veltmanstraat in. Als u op de brug bent, sta dan even stil en kijk naar links en bewonder de prachtige schietwilgen (*Salix alba*) langs het water, de Slotervaart. U kunt hier direct over de brug linksaf en het pad langs het water nemen. Maar het is leuker om verderop linksaf de Louis Bouwmeesterstraat in te gaan. Daar ziet u aan de linkerkant de Zweedse meelbes (*Sorbus intermedia*) en in de eerste straat rechts, de Theodorus Majofskistraat, ziet u links experimentele woningbouw uit 1960. Het zijn

Pterocarya franxinifolia

eengezinshuizen voor kleine gezinnen en worden vanwege hun vorm ook wel zaagtandwoningen genoemd. De blauwe daklijsten, die al deze woningen hebben, was voor de Amsterdammers aanleiding om dit het Blue-Band-dorp te noemen. De hofjes erachter zijn oases van rust en zijn om en

om beplant met kastanjes (*Aesculus hippocastanum* 'Baumannii') en platanen (*Platanus acerifolia*). Opvallend zijn hier de typische hoveniersplanten, die we in het openbaar plantsoen niet of veel te weinig tegenkomen, zoals Spiraea, Weigelia, Buddleia (*vinderstruik*), Hortensia's. Maar ook veel vaste planten als lavendel. De hofjes worden uitstekend onderhouden. Het is jammer dat alle struiken op 1 meter boven het maaiveld 'gesnoeid' zijn. Alle straten in de hoven zijn beplant met linden.

U steekt de Johan Huizingalaan over en komt in één van de leukste wijkes van de tuinsteden (voor wat betreft het groen dan). U vindt er schitterende monumentale iepen (*Ulmus carpiniifolia* 'Sarniensis', die mooi geel verkleuren in het najaar) in de Marie v. Westervovenstraat en de Lobo Braakensiekstraat, een mooie oude vleugelnoot (*Pterocarya franxinifolia*) in de Theo Mann-Bouwmeesterhof en een enorme variatie in heesterbeplanting in de hoven. Over hoven gesproken: de tuin van het bejaardenverzorgingstehuis 'De Drie Hoven' is de moeite waard om met een bezoekje te vereren. Kortom, u moet dit wijkje maar eens doorfietsen. Als u maar zorgt dat u aan het eind van de Louis Bouwmeesterstraat, hoek Pieter Calandlaan uitkomt, want hier gaat uw route verder. U steekt over en gaat de Jacob Krausstraat in. De route slingert zich door de hofjes en achter-eenvolgens ziet u kogel- of bol-esdoorn (*Acer*

platanoides 'globosum') en vleugelnooten (*Pterocarya franxinifolia*) en dit herhaalt zich in ieder hof. Natuurlijk staan er wel meer bomen, maar dit zijn de meest opvallende. Langs de Van Mourik Broekmanstraat, dit is de straat die evenwijdig loopt aan de Cornelis Lelylaan, staan weer monumentale iepen. Aan het eind van de Van Mourik Broekmanstraat steekt u de Johan Huizingalaan over. U gaat even naar rechts tot aan het kruispunt met de stoplichten. Daar gaat u linksaf de Pieter Calandlaan in en dan meteen de eerste straat links, de Hendrik de Bruynstraat in. U komt nu in een kopie van het wijkje bij de Van Mourik Broekmanstraat. Alleen staan hier mooie zilversdoorns (*Acer saccharinum*), prachtige haagbeuken (*Carpinus betulus fastigiata*) in de straten en kogel- of bol-esdoorns in de grasstroken. U moet dan wel door de Fijnje van Salverdastraat, Wilhelmus Leemanstraat en de Andries Vierlinghstraat rijden.

Aan het eind van de Andries Vierlinghstraat ziet u rechts weer het stadsdeelkantoor in de Pieter Calandlaan. U bent aan het einde van deze lange, maar interessante fietstocht gekomen.